

Energia ja päästöt seurantaan - välineitä päätöksentekoon
Liikenteen ympäristöhaasteet - ilmasto ja ilmanlaatu, Paasitorni, Helsinki 4.12.2007
Kari Mäkelä

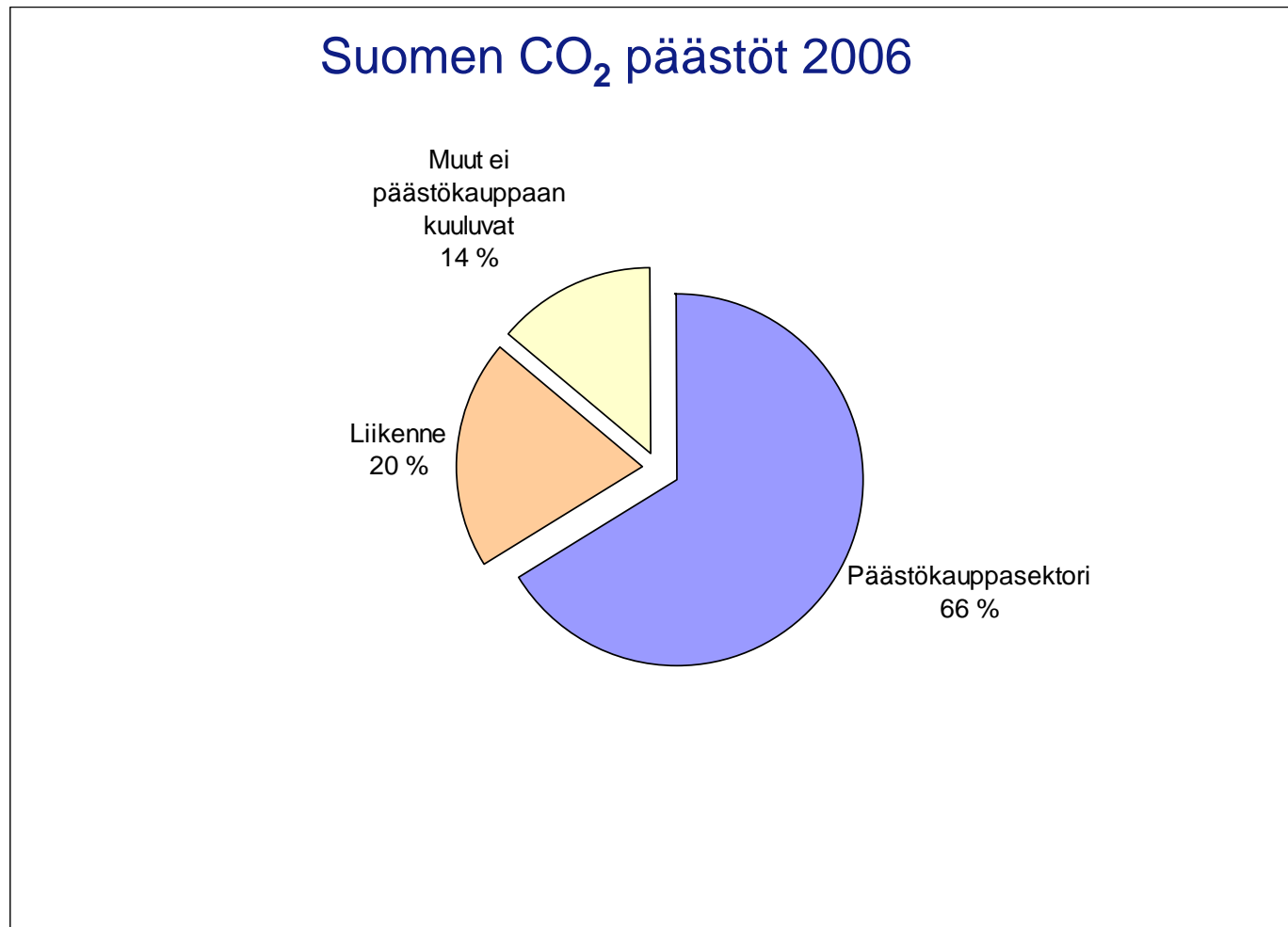

Miksi seurata ja analysoida yrityksen energiankulutusta ja päästöjä ?

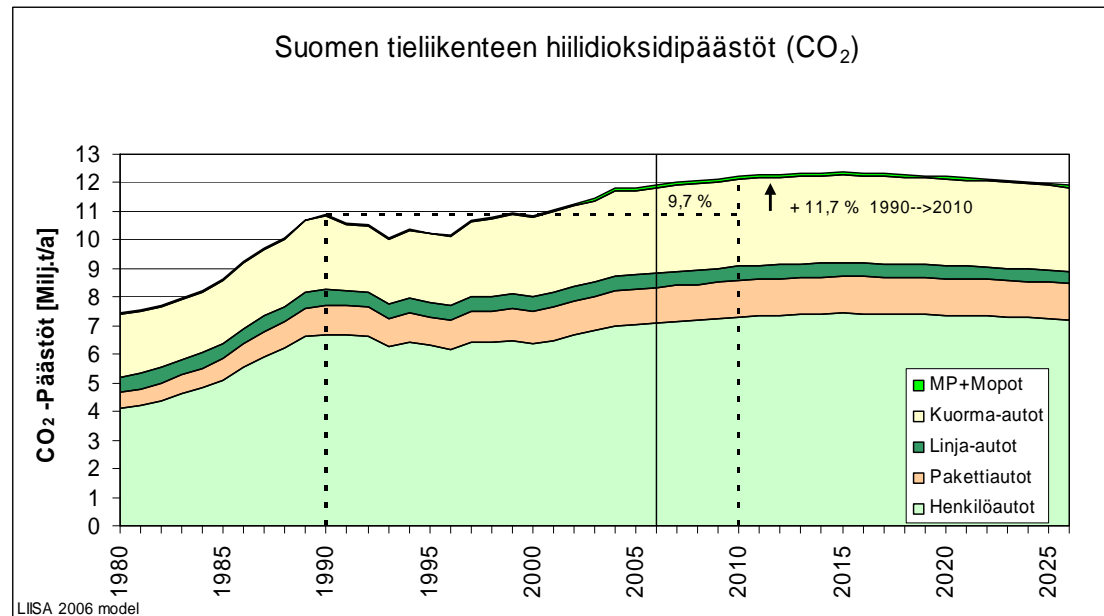
- ✓ Yrityksen talous
  - Energiankulutuksen säästö näkyy välittömästi viivan alla
  - Seurannan ja energiansäästön lisäetuna muiden asioiden säästö (huolto, korjaus, onnettomuudet, ...)
  - Mitä ei mitata, sitä ei voi johtaa, ja mitä ei johdeta, sitä ei voi kehittää (Tuula Pohjola)
  - Kulutuksen ja päästöjen seuranta on osa laadunhallintaa
- ✓ Ympäristövastuu
  - Tähän asti ainoa pakko on ollut yrityksen lainmukainen hoito.
  - Yhä uusia "vapaaehtoisia pakkoja" on ilmaantunut: asiakkaat, energiansäästösopimukset, imago, kilpailuetu, ... Enää ei riitä vakuuttaa, että olemme ympäristöystävällisiä. Tulisi näyttää toteen.
  - Sekä yhteistyökumppanit että asiakkaat haluavat varmistua, että yrityksen toiminta on vastuullista: eettisesti ja ekologisesti kestävä
  - Energiapalveludirektiivi edellyttää energiatehokkuuden paranemista kaikilla sektoreilla

Päästörajoitusten vastuut

Päästökauppaan kuuluvien sektoreiden päästöt (~energiankulutus) hoituvat päästökaupan mekanismin kautta. Muut, esim. liikenteen päästöjen alentamistoimet ovat yhteiskunnan vastuulla. Yhteiskunnan keinot vaikuttaa liikenteen päästöihin ovat rajalliset.

Esimerkkejä tieliikenteen päästöjen kehityksestä CO₂

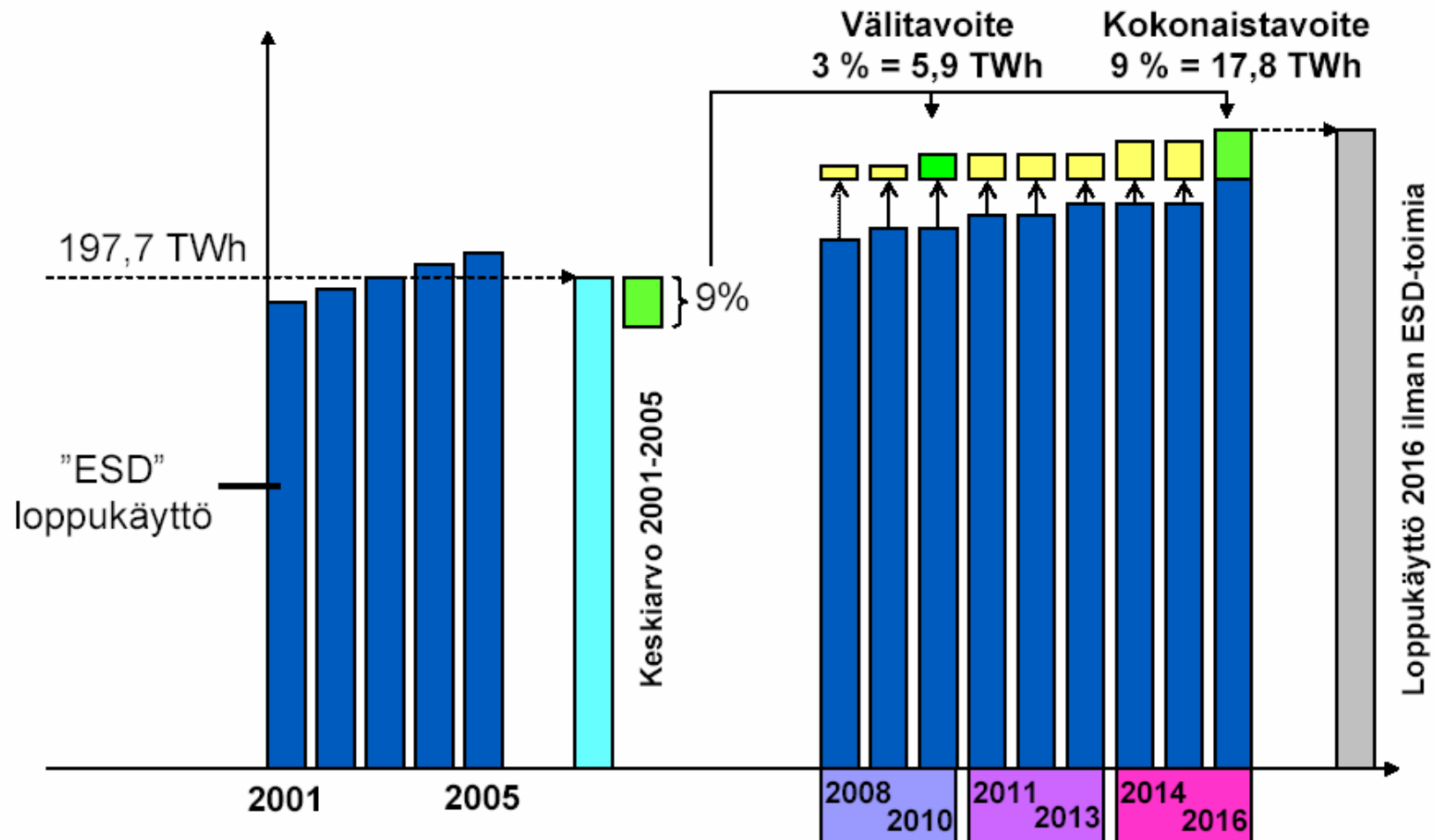
- ✓ Hiilidioksidi CO₂ on kasvihuonekaasu, jonka vaikutus ei riipu siitä missä se päästetään. Suoraan verrannollinen ajoneuvon kulutukseen. Päästöjä ei voida alentaa katalysaattorin kaltaisilla laitteilla
- ✓ CO₂ päästöjen kasvu on lisännyt olennaisesti paineita energiankulutuksen vähentämiseen
- ✓ Päästökehitys on ollut epäsuotuisa koko 2000-luvun ajoneuvojen lukumäärän ja koon kasvun vuoksi

Energiapalveludirektiivin (ESD) velvoitteet

Vertailu tieliikenteeseen: $9\% * 44 \text{ TWh} = 4 \text{ TWh}$
 = 338 milj. l = 8 000 rekan vuosikulutus
 (ei ole jaettu sektoreille)

ESD:N OHJEELLINEN 9 % SÄÄSTÖTAVOITE

11/23/2007

Yleistä

- ✓ Yritysten energiankulutuksen seurannassa on tapahtunut selvä muutos viime vuosina
  - Lähes kaikki kuljetusyrietykset kirjaavat jollakin tavoin kilometrit ja kulutukset autokohtaisesti, mutta ei juuri koskaan tonnikilometrejä
  - Yrietykset palkitsevat taloudellisesti ajavia kuljettajia - kannustinjärjestelmät
  - Yrietysten yriety- ja työsuhdeautot kulutustarkkailussa - yhä useammalla yrietyksellä on rajat autokohtaiselle kulutukselle - tässä auttavat myös leasing-yhtiöt
  - Yrietysten toimikenttä on entistä monimutkaisempi sopimuskuljettajien, systeemioptimoinnin ym. vuoksi. Taloudellisesti edullisin järjestelmä toisinaan lisää energiankulutusta

- ✓ Osataanko kirjattu kilometri- ja kulutustieto hyödyntää? Johtuvatko puutteet ja ongelmat
  - Tiedon ja ohjeiden puutteesta
  - Työkalujen puutteesta tai sopimattomuudesta yrietyksen tarpeisiin
  - Oikean työkalun valinnan vaikeudesta
  - Motivaation puutteesta, pakon puutteesta
  - Kun joku esittelisi työkalun, joka vastaisi kaikkiin kysymyksiin, on yksinkertainen käyttää, tehostaa yrietyksen toimintaa, maksaa itsensä nopeasti ...
  - Kaupastahan niitä saa, vai saako? Pioneerit sen tietävät

Seurantajärjestelmätarjontaa

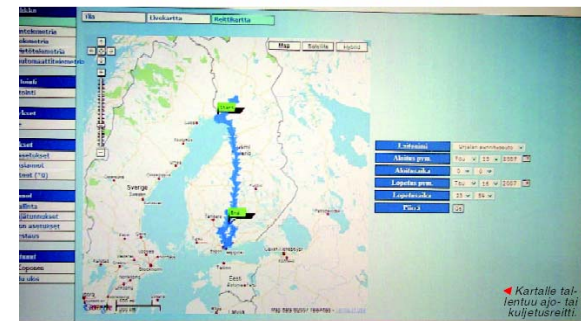
Dynafleet, VOLVO

Scania Fleet Management

Telemotion™

HDenergia- ja RASTU -projektin tuloksia

Tampereen teknillinen yliopisto

AJONEUVOJEN seurantajärjestelmien luominen

Projektissa kehitettiin toimintamalli polttoaineen kulutuksen seurannan järjestämiseksi linja- ja kuorma-autoalan yrityksissä (Tampereen kaupungin auto- ja konekeskus, Tampereen kaupungin liikennelaitos).

Seurantajärjestelmiä pilotoitiin neljässä kohdeyrityksessä sekä kehitettiin järjestelmien tuottaman tiedon analysointia ja raportointia yritysten tarpeita vastaaviksi

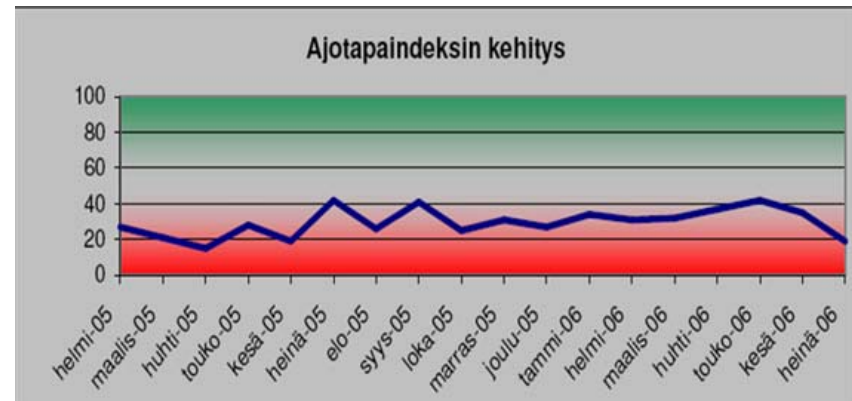

TUTKIMUKSEN TULOKSENA

Kerättyjen kulutustietojen analysointi ja raportointi kuljetusyrityksen tarpeita vastaaviksi mahdollistavat useiden prosenttien säästöt ajoneuvojen polttoainekustannuksissa.

Seurantatiedot on esitettävä organisaation eri tasoille sellaisessa muodossa, että niiden perusteella voidaan toteuttaa konkreettisia parannustoimenpiteitä.

Suurimmat seurantajärjestelmien kautta osoitettavat säästöt saadaan vaikuttamalla kuljettajien ajotapoihin sekä kaluston valintaan

Järjestelmän tekninen toteutus:

www.ectools.fi

HDEnergia ja RASTU -projektin tuloksia

Kannustinjärjestelmät

Kannustinjärjestelmän hyötyjä

- polttoainekustannusten säästö 5 - 20 %
- huoltokustannusten säästö 2 - 6 %
- onnettomuuskustannusten säästö 10 - 40 %

Diplomityö saatavissa nettiosoitteesta:

<http://www.motiva.fi/fi/raskaskalusto/rastu/raportit/>

TAMPEREEN TEKNILLINEN YLIOPISTO
Tuotantotalouden koulutusohjelma

HEIKKI LIIMATAINEN

TALOUDELLISEEN AJOTAPAAN KANNUSTAVAT JÄRJESTELMÄT
KULJETUSYRITYKSISSÄ

Diplomityö

Prof. Jorma Mäntynen on hyväksytty tarkastajaksi
osastoneuvoston kokouksessa 13.9.2006

Esimerkki onnistuneesta kannustinjärjestelmästä: Pohjolan Liikenteen kannustinjärjestelmä

HDEnergia -projektin tuloksia

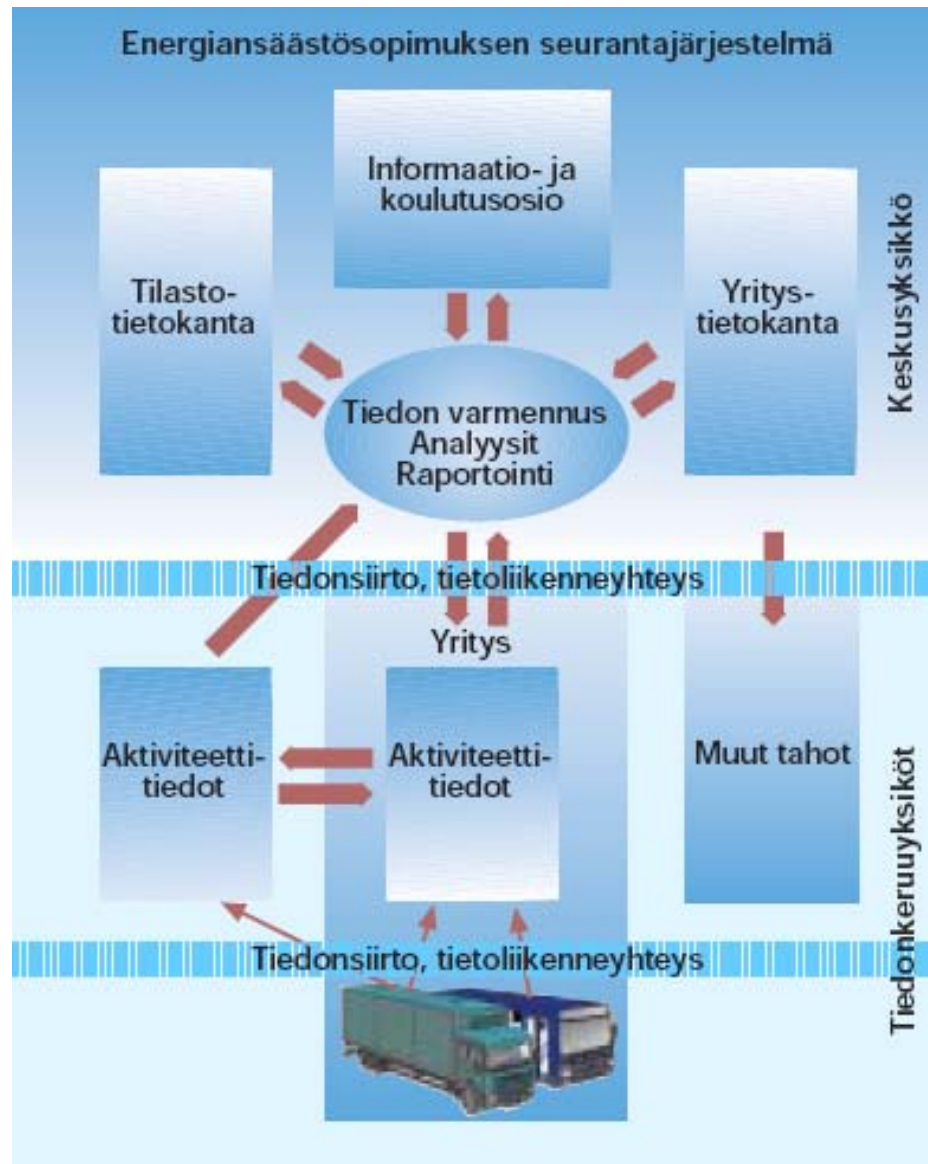
EMISTRA -Kuljetusalan energia- ja ympäristöasioiden seurantajärjestelmä

www.emistra.fi

EMISTRAn
valtakunnallinen
keskusyksikkö

Web-ohjelma

EMISTRAn tietoa
syöttävien
kuljetusyritysten
tiedonkeruujärjes-
telmät

HDEnergia -projektin tuloksia

EMISTRA -Kuljetusalan energia- ja ympäristöasioiden seurantajärjestelmä

WWW -POHJAINEN PKY-LAATU® TOIMINTAJÄRJESTELMÄ

1-MODULI
YRITYKSEN JOHTAMINEN
ISO SFS 9001:2000

- YRITYKSEN PERUSTIEDOT
- LAATUPOLITIIKKA
- VASTUUT JA VALTUUDET
- HENKILÖSTÖKORTISTO
- KOULUTUSSUUNNITELMA

- kalustoluettelo, toimitilat
- vuositavoitteet
- vastuualueet, varahenkilöt
- CV:t, työtodistukset
- koulutusrekisteri

2-MODULI
ASIAKKAAN PALVELU
ISO SFS 9001:2000

- REKLAMAATIOT / PALAUTTEET
- PROSESSIT
- TOIMINTAOHJEET

- käsittely, arkisto
- prosessikuvaukset
- työ- ym. ohjeet

3-MODULI
ENERGIA JA YMPÄRISTÖ
ISO SFS 14001

- ENERGIA- JA YMP. POLITIIKKA
- HUOLTOSUUNNITELMAT
- KIINTEISTÖJEN HALLINTA

- ympäristövaikutukset
- kunnossapito
- huoltoraportit

3.5 -MODULI
EMISTRA
SEURANTAJÄRJESTELMÄ

- ENERGIA- JA YMP. RAPORTIT
- KULUTUSSEURANTA
- KULUTUSVERTAILU

- viranomaisten tilastot
- suoritealavertailut
- asiakkaiden tilastot

4-MODULI
TTT -JÄRJESTELMÄ
OHSAS 18001

- FYYSINEN ja PSYKKINEN HYVINVOINTI TYÖPAIKALLA

- työpaikkakuvaukset
- vaaran tunnistaminen
- työkyvyn hallintaohjelma
- TTT- seuranta
- kehityskeskustelut

www.pkylaatu.fi

Vuoden 2008 alusta EMISTRA on integroitu PKY-Laatu -toimintajärjestelmään. EMISTRA säilyy kuitenkin ilmaisena, yhteiskunnan rahoittamana eikä edellytä PKY-Laatu -järjestelmään liittymistä

EMISTRA

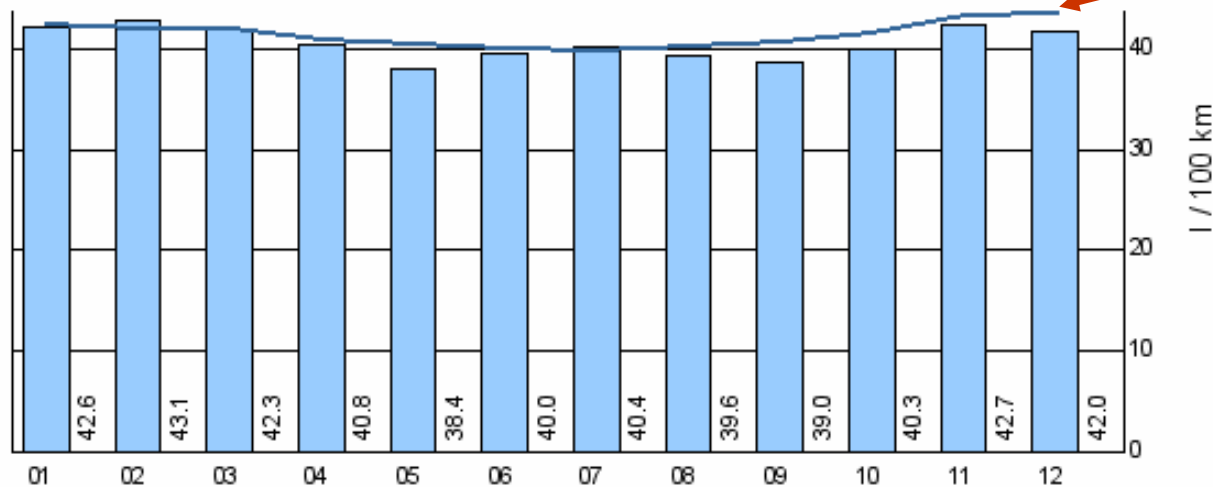
Esimerkki EMISTRA:n raportista kuljetusyritykselle

Ajoneuvokohtainen polttoaineen kulutus

Ajoneuvo

Suoritealan ja autotyypin kaikkien järjestelmään syötettyjen ajoneuvojen keskiarvo

Kuljetus Oy
Auton CGM-542 polttoaineen kulutus vuonna 2006, kappaletavara

EMISTRA — Suoritealan ja autotyypin valtakunnallinen keskiarvo

	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	Keskiarvo
Valtakunnallinen keskiarvo, kappaletavara	42,9	42,5	42,5	41,4	41,0	40,6	40,3	40,7	41,3	42,1	43,9	43,9	42,0 l / 100 km
CGM-542, kappaletavara	42,6	43,1	42,3	40,8	38,4	40,0	40,4	39,6	39,0	40,3	42,7	42,0	41,0 l / 100 km
Erotus	-0,3	0,6	-0,2	-0,7	-2,7	-0,6	0,1	-1,1	-2,3	-1,8	-1,1	-1,9	-1,0 l / 100 km

EMISTRA

Esimerkki EMISTRA:n tilastoraportista

- ✓ EMISTRA -järjestelmän julkisesta tilasto-osiosta saadaan kaikkien järjestelmään syötettyjen ajoneuvojen tilastotietoa <http://extra.emistra.fi/reports/>

- Kilometrit
- Kulutukset
- Tonnikilometrit
- Päästöt
- Euroluokat

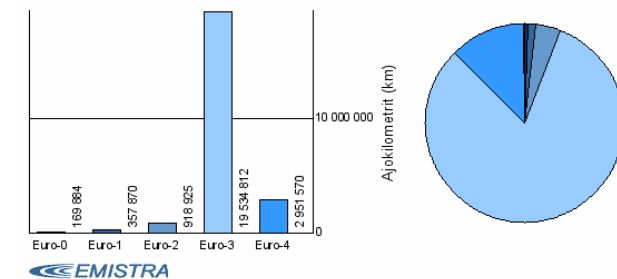
Järjestelmässä tällä hetkellä 173 kuljetusyritystä

Tonnikilometrien kirjaaminen olisi erittäin tärkeää energiatehokkuuden laskennassa

Ajokilometrien määrä moottorin päästöluokittain Emistra-järjestelmässä vuonna 2007

Euro-0	Euro-1	Euro-2	Euro-3	Euro-4	Yhteensä
169 884	357 870	918 925	19 534 812	2 951 570	23 933 061

Ajokilometrien määrä päästöluokittain vuonna 2007

Polttoaineen kesikilutus (l/100km)
2007

		Kappaletavara	Konit, vaihtolavat, vaihtokorit	Lämpösäädelyt kuljetukset	Maarakennus	Massatavara	Raakapuu
Euro 1	KA	0	0	0	0	0	0
	KAPP	30	39	0	0	0	0
	KAVP	50	0	0	53	0	0
Euro 2	KA	40	0	40	0	0	0
	KAPP	37	41	0	0	43	0
	KAVP	36	0	48	0	49	57
Euro 3	KA	30	37	31	0	0	0
	KAPP	32	41	31	46	37	0
	KAVP	43	49	44	55	47	62

Typen oksidit (kg)

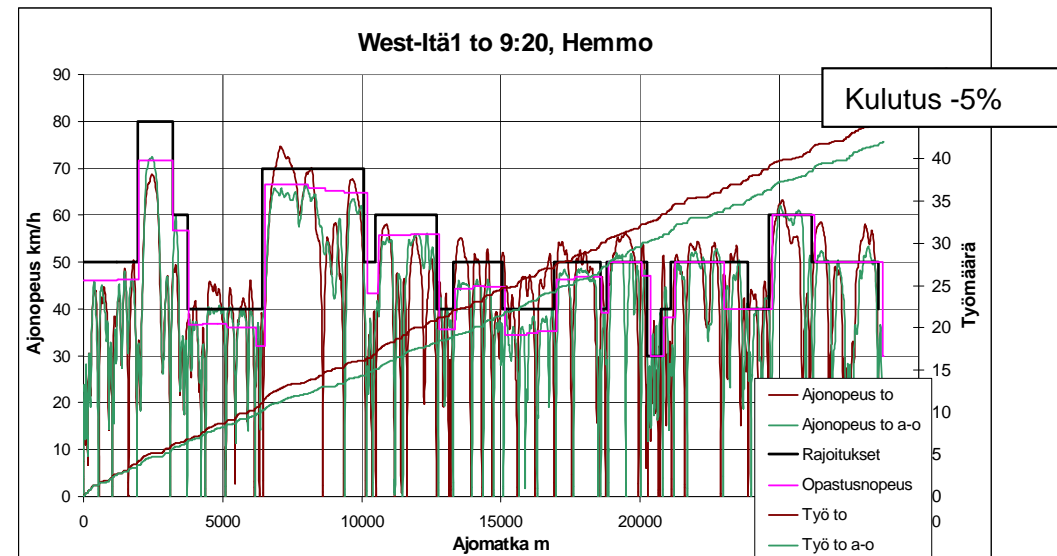
		Kappaletavara	Konit, vaihtolavat, vaihtokorit	Lämpösäädelyt kuljetukset	Maarakennus	Massatavara	Raakapuu	Yhteensä
Euro 1	KA	0	0	0	0	0	0	0
	KAPP	11	980	0	0	0	0	991
	KAVP	2 030	0	0	179	0	0	2 209
Euro 2	KA	33	0	33	0	0	0	67
	KAPP	162	2 820	0	0	426	0	3 408
	KAVP	1 712	0	564	0	465	1 900	4 640
Euro 3	KA	1 831	812	593	0	0	0	3 236
	KAPP	6 494	2 149	10 038	198	52	0	18 931
	KAVP	27 021	2 760	5 192	94	648	31 705	67 419
Yhteensä		39 295	9 522	16 420	470	1 590	33 604	100 901

HDEnergia ja RASTU -projektin tuloksia

Linja-autojen ajo-opastin

✓ Pilotointivaihe käynnissä

- tutkitaan laitteen todellista vaikutusta erilaisilla linjoilla liikkuvilla kaupunkibusseilla
- pilotoitavia linjoja
  - o Concordia, Jokerilinja (YTV 550), 5 bussia
  - o Pohjolan Liikenne, Helsinki, linja 58, 5 bussia
  - o Koiviston Auto, Jyväskylä, useita linjoja
- Esiselvityksessä saavutettiin 5 % kulutuksen alenema, lisäksi ylinopeudet vähenivät ratkaisevasti
- Opastin auttaa ajon analysoinnissa, ongelmakohteiden tunnistamisessa, aikataulujen toteutumisen seurannassa, aikataulusuunnittelussa jne.

Motiva

Kuljetusketjujen energiakatselmus

Laaja näkökulma kuljetuksiin

- ➔ logistiikan suunnittelu ja ohjaaminen
- ➔ kalusto ja kalustopolitiikka
- ➔ henkilöstön koulutus ja kannustaminen

Katselmusprosessissa selvitetään:

- ➔ kuljetusketjujen energiankulutus ja hiilidioksidipäästöt
- ➔ säästöpotentiaali
- ➔ annetaan suositukset lyhyen ja pitkän aikavälin kehityskohteille

Pilottiyrityksen kokemuksia katselmuksesta

PARMA

BENEFITS TO THE COMPANY

Just the simple fact that **the functions are reviewed** in a systematic manner **opens your eyes** and makes you **think.....**

Euro is the best consultant and in general goes hand in hand with **environmental issues.**

Equipment and careful planning to optimize its use, and managing **the logistics** of each individual site proved to be **the most important development issues:**

- annual savings appr. 200.000 €
- proportional fuel consumption decreases by > 5 %

Esimerkillistä toimintaa

Ahola Transport seuraa toimintaansa itse tekemällään järjestelmällä laskien polttoaineenkulutukset ja päästöt tonnikilometriä kohden. Tulokset yritys julkaisee ympäristöraportissaan vuodesta 2002 lähtien. Tonnikilometritiedon avulla yritys pystyy analysoimaan kuljetustoiminnan tehokkuutta.

"Ympäristöä parantavien aktiivisten toimenpiteiden parissa työskentelevien motiivina olivat asiakkaiden ja muiden sidosryhmien asettamat vaatimukset, yrityksen omistajien ja työntekijöiden yhä suurempi ympäristötietoisuus sekä lisääntynyt tieto ympäristön ja taloudellisen toiminnan välisestä kytkennästä kuljetusalalla."

www.aholatransport.fi

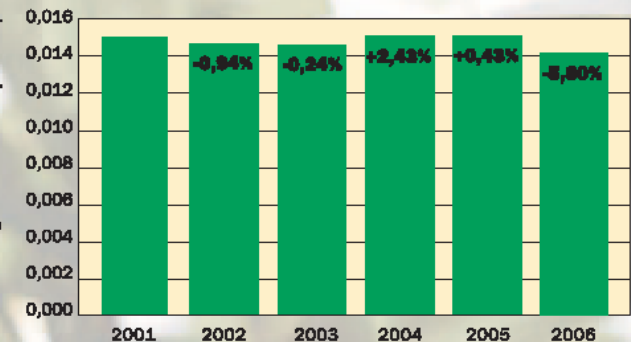
Polttoaineenkulutuksen vähentäminen tonnikilometriä kohden

Yrityksen polttoaineenkulutuksen ympäristövaikuttavuuden lähtökohdaksi on ajettujen tonnikilometriä kohden vertaaminen todelliseen polttoaineenkulutukseen. Seuranta tapahtuu ajoneuvotasolla. Tällä tavoin saadaan avainluku, joka ottaa huomioon oleellimmat tekijät polttoaineenkulutuksessa suhteessa kuljetettuun tavaramäärään.

Tavoitteena vuodelle 2006 oli 1 %:n parannus. Vuoden aikana polttoaineenkulutus väheni 5,8 % tonnikilometriä kohden, ja tavoite saavutettiin.

Kulutettu polttoaineen määrä suhteessa kuljetettuun määrään

Litraa / tonnikilometri

Kokonaispäästöt 2006

Päästöt on laskettu ajoneuvoittain lähtökohdaksi tonnikilometriä kohden polttoainelitraa kohden (katso ylempänä). Päästöjä laskettaessa perustana on käytetty Svenska Åkerförbundetin arvoja eri euroluokkien päästöistä.

Päästöt grammoissa tonnikilometriä kohden

Päästö	Nox	HC	CO	PM	CO2	SOx
Tulos 2002	0,344	0,035	0,092	0,007	39,34	0,00011
Tulos 2003	0,337	0,038	0,104	0,007	40,14	0,00011
Tulos 2004	0,265	0,031	0,090	0,005	32,58	0,00009
Tulos 2005	0,303	0,039	0,116	0,006	38,93	0,00010
Tulos 2006	0,291	0,038	0,118	0,006	37,86	0,00010